

ספר עובר לסוחר – קיצור עניני הלכות משא ומתן השייכים לכל אדם

מסחר עם יהודי

כה) כשיש לו איזה דבר למכור ונזדמן לפניו ישראל ועכו"ם, חייב למכור לישראל, והוא הדין לענין אם צריך לקנות וכן לשכור אם התועלת משניהם שוה. ואם העכו"ם מוסיף מעט יותר על המקח, אפילו הכי מוטב למכור לישראל בפחות, והוא הדין לענין לקנות, שמוטב לקנות מישראל אף במעט יותר. וכל זה דוקא בדבר שאין מקחו ידוע, אבל בדבר שמקחו ידוע והעכו"ם רוצה ליתן לו כפי המקח והישראל רוצה שיוזיל לו המוכר מן המקח, לא צותה עליו התורה בזה, דאפילו אם לא היה כאן העכו"ם גם כן אינו מחויב להוזיל, וכן לענין אם יכול לקנות מן העכו"ם כפי המקח הידוע והישראל רוצה שיוסיף לו מעט, אין מחויב בזה.

כו) גם יש למכור ולקנות מיהודים שומרי תורה ומצוות מלמכור ומלקנות מיהודים שאינם שומרי תורה ומצוות.

סחורה במאכלים בלתי כשרים

כז) כל דבר שאסור מן התורה אף על פי שמותר בהנאה אם הוא דבר המיוחד למאכל אסור לעשות בו סחורה חוץ מחלב בהמה טהורה. ואם נזדמנה לו נבילה וטריפה בביתו מותר למכרם ובלבד שלא יתכוין לכך. וכל דבר שאין איסורו אלא מדרבנן מותר לעשות בו סחורה.

חזרה מדבור

כח) אסור לחזור מהמקח, בין לוקח בין מוכר, מזמן שהסכימו על כל תנאי המכירה ונתן דמים. גם יעמוד אדם בדיבורו מזמן שהסכימו על כל תנאי המכירה אף על פי שלא נתן מעות ולא עשה שום מעשה קנין רק דברים בעלמא. ופשוט דמחילה מועלת לבטל דינים אלו.

תחרות

כט) המחזר אחר דבר לקנותו או לשכרו בין קרקע, בין מטלטלין, בין שכירת פועל, מותר לאחר לבוא ולקנותו או לשכרו אם לא נתרצו שני הצדדים על המחיר והלכו להם. ואם נודע למוכר שיש קונה אחר הנוח לו יותר מזה הראשון אין עליו איסור לפנות אליו אם לא נתרצה על המחיר עם הראשון.

ל) ישראל שהתחיל בעסק או מלאכה בין עם ישראל אחר בין עם עכו"ם אסור לאחר להשתדל לסלק הראשון. ישראל הרגיל להתעסק עם עכו"ם במסחר או במלאכה, מותר לישראל להשתדל אצל העכו"ם שיתעסק עמו או שיעשה עמו מלאכה אם בלאו הכי יש מוכרים עכו"ם אחרים שיכולים ומעונינים לשכנע אותו עכו"ם שיתעסק עמהם. ואם העכו"ם הקונה בא לישראל המוכר מאליו אינו צריך לדחותו אף שאותו עכו"ם רגיל להתעסק עם ישראל אחר ואין אחרים שמשדליו למכור לו.

לא) כל בן אותה העיר הקובע חנות או אומנות אפילו בצד חנותו או אומנותו של חבירו, אין חבירו יכול לעכב עליו אף על פי שבזה גורם למעט פרנסתו של הראשון – דהיינו שאינו דוחה פרנסת הראשון מעסק זה לגמרי, וכגון שיש בזה המסחר מקום לפרנס שנים ואינו עושה באופן שבודאי לא יגיעו מספיק לקוחות לחנות הראשון. גם מותר להשני לעשות מעשה למשוך לקוחות אליו, כגון שמחלק מתנות לתינוקות או שמוזיל המחירים א"כ מוזיל בשיעורים שאין דרך הסוחרים לעמוד בהם.